

1840-12

FACTS

Date:

1840-12

Page number:

81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88

Creator/key person:

Christine Stampe

Mentioned people:

Richard Bingham

Friederike Brun

William Cavendish

Thomas Hope

Pierre César Labouchère

Ludwig 1.

Wilhelm Malte Putbus

Atanazy Raczyński

Theodor von der Ropp

Charlotte Schimmelmann

Franz Erwein von Schönborn

Just Mathias Thiele

Bertel Thorvaldsen

Gotskalk Thorvaldsen

Karen Thorvaldsen

Irina Vorontsova

TRANSCRIPTION

- 81 -

I denne Vinter¹ bestemte Thor at diktere mig sit Levnet, som jeg opskrev medens han Arbeidede, og især ønskede han det fordi han paastod at Thiele², havde feilet hist og her, i hans Angivelser[.] Det begyndte ganske godt, men da han selv havde ondt ved at hitte rede i følget af sine Arbeider, og sagde at han i Rom havde Anteg[nelser] som kunde benyttes tilhielp, saa bleve vi enige om at opsætte det til vi kom til Rom, som der nu taltes daglig om skulde ske i May maaned³, vi sprang nu over til hans komme Her til Landet, 1838⁴, med det forsæt at Continuere det tidligere i Rom[.] x⁵ dog der blev alt udsat og glemt, kuns husker jeg i Rom at da en hvis Græker⁶, kom med en hvis Skribentinde[?] ⁷, for at bede mig om hielp og bidrag[.] da hun ønskede at skrive Thorv: Levnet, sagde Thorv.: [“]de skal ikke indlade dem med disse, han er en Vindmager⁸, det kan de senere gjøre bedre selv,[”] og paa heele Reisen drev han ivrig paa jeg skulde ikke forsømme at notere i min dagbog osv[.]

- 82 -

Her hvad han dikterte mig først ☒

[“]Min Fader var en lislænder, som hed Gotskalk Thorvaldsen⁹, min Moder var en Jyde, og hed Kar[e]n Grønlund¹⁰, Jeg er født i Kiøbenhavn d. 19 Nov: 1770¹¹, Mine forældre vare fatige¹², kunne ingen Opdragelse give mig og jeg selv synes best, om at drive om kring, efter min egen Ville[.] til mit 12te Aar, drev jeg saa dan, endelig tog min fader mig til hielp ved Ornamentskiæringen i Træe hvilken var hans Næringsvei, jeg havde Altid løst til at tegne, og ved mine Smørerier paa Dørre og vægge, saae een af min faders Venner¹³ at jeg havde Anlæg, og sagde til min Fader: [“]hvorfor lader Du ikke Drengen Gaae paa Akademiet¹⁴? [”] hvortil han svarede: [“]han er nu saa dan en stor Gavtyv, naar han kommer blandt De Dreng, hvad vil der da blive af ham,[”] jeg som ønskede det meget, drev paa den omtalte Ven, om at overtale min fader hvilket han til sist og gjorde, Jeg kan ikke nægte at da jeg kom der op, fik jeg ikke det beste Rygte

- 83 -

2/

paa mig, for min Artighed, imidlert[id] avanserede jeg dog snart fra den eene Skole til den Anden¹⁵, intil jeg kom paa Gips Skoelen¹⁶, hvor jeg begyndte at Modelere efter Gips, og avanserte til Model Skoelen¹⁷, og ligeledes Modelerte, men efter Nat[uren] og vandt omsider den store og den lille Sølvmedalle¹⁸, og saaledes in[te] vilde gaae videre i Akademiet, da jeg ikke havde Øvelse, en[d] hvad for de ervervet i de 2 Timer da[glig] paa Akademiet, og ikke turde inla[de] mig at Konkurrere for de større Gul[d] Medallier[.]

Ved frihaands tegning havde jeg Lert saa meget at jeg kunde være min fader, til hielp med at gjøre figurer, og Gallioner til Skibene som han selv

ikke kunde tage sig paa da han ikke kunde tegne andet e[nd] Ornamenter, **✖** Nu blev jeg An[co]u[rageret]¹⁹ af mine Venner, og Kamerater, til at forsætte Academiets kari[ere] og Konkurere til de andre Medall[er] hvilket jeg frøgtede, da jeg ikke haver haft den Øvelse, som dertil fordres[.] nu gik jeg med dødsens Angst til Con[courrence] for at gjøre Skitze til den Givne Opgave, som var Heliodorus, røvende Templet, i Jerusalem²⁰, min Skitze blev antaget, jeg

- 84 -

3

udførte den og fik den lille Guld Medalle²¹[.] dette encouragerede mig, saa at jeg laae træeskiereriet fare, og beskieftigede mig allene med Kunsten, intil næste Konkurs²², hvor jeg fik den større Gul[d] medalle²³, i Konkursen hvor Gienstanden var Petrus som helbreder den lamme ved Templets dør²⁴, og et Aar efter det fik reise Stipendium²⁵, og reiste med fregatten Thetis²⁶, ankom til Rom den 8de Marz 1797, nu var jeg der hvor fransmændene slebte Kunstsagerne bort²⁷, uden at kunne andet Sprog en[d] Dansk²⁸, og havde Hiemvee saa jeg stærkt tænkte paa at vende hiem igien, hvilket allene den Tanke holdt mig fra at man vilde gjøre narr af mig naar jeg kom tilbage, dog lidt efter lidt blev jeg bekiendt paa Stedet, uden dog at tage fatt ved Arbeidet, som der gik en lang tid hen, før skedte, endelig begyndte jeg en Statye Jason²⁹[.] den var saa stor, og den gefaldt mig ikke, og jeg havde ikke raad til at lade den støbe, saa jeg slog den sammen[.] Nu Copierede jeg adskillige Byster efter Antiker³⁰ for at øve mig i Marmor, og Aaret 1800 tog igien fat paa Jason, som fr: Bruun³¹ lod støbe i Gips³², saa kom Englænderen Thomas Hop[e]³³ fra en Reise i Grækenland over Rom tilbage[.]

- 85 -

4/

saae Jason, og bestilte den i Marmor³⁴ hvorved der gaves mig Leilighed at gjøre mig bekiendt, jeg fik andre Arbei[der,] medens Jason blev eboschert³⁵ i Marmor gjorde jeg Basrelievet Achilles og Brisæis³⁶[.] dernæst blev jeg syg[.] tog til Montenoro³⁷, hvor jeg gjorde Musernes Dands paa Helikon³⁸[.] Amor og Psyche³⁹, dette siste Basrelief, udførte jeg senere i Marmor, for Grevinde Woronzoff⁴⁰ i Rusland. **✖**

1805, foretog jeg mig udførelsen af 4 Statyer i halv naturligstørrelse, Nemlig Bacchus⁴¹: 4 fod 3 tommer,; (som Grevinde Woronzoff fik den første⁴²[.] senere Prinds Putbus⁴³, den Anden) Ganymed⁴⁴ 4 fod 3 tom efter for Grevinde Woronzoff, og et Exemplar for Grev Warinskie⁴⁵, Polak i Berlin, samt et som jeg selv eier:;) Apollo⁴⁶ 4 fod 3 tom efter at have udført denne Statye i Marmor for Grevinde Woronzoff, blev Modellen slaaet istykker⁴⁷ og No 4 Wenus med Æblet⁴⁸ 4 fod 3 tom, første Udførelse var for Grevinde Woronzoff og anden gang for Hr von Ropp⁴⁹ i Mitau⁵⁰[.] da jeg ikke var fornøiet med den størelse slog jeg Modellen i stykker og senere fra 1813 til 1816 har jeg giort i legemstørrelse⁵¹ 1 for Lord Lucan⁵²,

2 Hertugen af Devonshire⁵³[,] 3 for Laboucheer⁵⁴ i England og et 4 som jeg selv eier, der ikke er fulendt.

1807 gjorde jeg, paa Grevinde Schimmelmans⁵⁵ Bestilling en Døbefont til Brahe Trolleborgs Kirke⁵⁶, med 4 Basreliefs, nemlig

- 86 -

5)

N 1 Christi Daab⁵⁷[,] N 2 Maria md Barnet Jesus og Johannes⁵⁸[,] N 3 Christus som vælsigner Børnene⁵⁹ og N 4, 3 Svævende Engle⁶⁰, det Andet Exemplar gjorde jeg for Myklebye Kirke⁶¹ paa Island og er der paa denne, den forandring at en Krands af Roser omfatter Døbefadet, jeg forærte den, dertil, af Interesse for min Faders Føde bye ☒

1808, Modelerte jeg efter bestilling fra Kiøbenhavn en Fronton⁶² til Slottet⁶³ forestillende; Jupiter, Minerva, Memesis og Oceanus, og Jorden⁶⁴, dernæst til Raad og Dom Huuset⁶⁵: 1819 Salomons Dom⁶⁶, men begge disse Basreliever ere hidtil, kuns Skitserede⁶⁷. ☒

Samme aar fik jeg bestilling, paa 4 Medallons til Slottets Portall, N 1: Minerva og Prometheus⁶⁸ 4 fod 9 tom, N 2: Herkules og Hebe⁶⁹ 4 fod 9 tom, N 3: Jupiter og Memesis⁷⁰ og N 4: Æskulap og Hygæa⁷¹, 4 fod 9 tom, disse Medalloner vare ferdige 1810, og kom 1825 til Kiøbenhavn hvor de ere insatte efter Bestemmelse, et Andet Exemplar af disse 4 Medallons i Marmor, findes hos Grev Schonborg⁷² paa hans Landsted ved Gei[s]bach⁷³, og et 3e Mindre findes i mit Studie[.]

1810 fullendte jeg min Adonis⁷⁴ Bestilt af Kronprinsen af Bayren⁷⁵[,] forsætter senere i Rom[.] begynder, hvor Thiele⁷⁶ slapp ☒

- 87 -

[siden er blank]

- 88 -

[siden er blank]

¹ Dvs. vinteren 1840-41.

² Dvs. den danske forfatter, sekretær, museumsmand, bibliotekar Just Mathias Thiele. Thiele skrev to firebinds biografier om Thorvaldsen. Det første bind blev skrevet i årene 1831-50, mens det andet bind blev skrevet i årene 1851-56 efter fundet af størstedelen af billedhuggerens breve i sommeren 1844 i Rom.

³ Thorvaldsen påbegyndte om eftermiddagen 25.5.1841 rejsen til Rom med Christine Stampe og hendes familie. Se evt. emneordet Thorvaldsens ophold i Rom 1841-42.

⁴ 17.9.1838 gik Thorvaldsen i land på Københavns Toldbod under stor jubel efter 42 års udlændighed.

⁵ Kryds. Dvs. indvisningstegn. Der er intet modsvarende kryds i teksten. Følgende passage er skrevet i venstre margen på den anden led: "x dog der blev alt udsat og glemt [...] jeg skulde ikke forsømme at notere i min dagbog osv[.]"

⁶ Denne græker er p.t. uidentificeret.

⁷ Ordet er ikke sikkert tydet, men hvis der står skribentinde, er hun p.t. uidentificeret.

⁸ Dvs en person som praler, jf. vindmager i Ordbog over det danske Sprog.

⁹ Dvs. den danske islandske billedskærer Gotskalk Thorvaldsen.

¹⁰ Dvs. Thorvaldsens mor Karen Thorvaldsen. Der har tidligere hersket nogen usikkerhed om både navn, herkomst og fødeår for Thorvaldsens mor. Der er imidlertid næppe tvivl om, at hun var født Dagnes, idet hun både i folketællingen i 1801 og i Nikolaj Kirkes ligprotokol ved sin død i 1804 kaldes Karen Dag(e)nes og samtidig angives at være Gotskalk Thorvaldsens kone.

Når efternavnet Grønlund nu og da opgives som moderens efternavn, skyldes det Thorvaldsen selv. Han fortalte 1818 i sin biografi til Ordenskapitlet, nedskrevet af den danske historiker H.F.J. Estrup, at "hans Moder [hed] Karen Grønlund, en Præstedatter fra Jylland...", og gentog det altså som gammel til baronesse Stampe. Denne opfattelse må dog regnes som urigtig, og navneforvirringen er blevet forklaret ved, at Karen Dagnes må have tjent hos familien Grønlund inden sit ægteskab og derfor efter gammel skik er blevet kaldt, eller har kaldt sig, Karen Grønlunds eller Grønlund.

¹¹ 19.11.1770 blev Thorvaldsen født i København.

¹² Se evt. referenceartikel Gotskalk Thorvaldsens indlemmelse på Vartov 1805.

¹³ Denne ven af Gotskalk Thorvaldsen er p.t. uidentificeret.

¹⁴ Dvs. Kunstakademiet i København.

¹⁵ Thorvaldsen blev optaget på Kunstakademiets 1. frihåndsskole oktober 1781 og blev året efter oprykket til 2. frihåndsskole.

¹⁶ 3.1.1785 blev Thorvaldsen oprykket til Kunstakademiets gipsskole.

¹⁷ 2.1.1786 blev Thorvaldsen oprykket til Kunstakademiets modelskole.

¹⁸ Thorvaldsen blev tildelt Kunstakademiets lille sølvmedalje 2.1.1787. 30.5.1789 blev han tildelt Kunstakademiets store sølvmedalje for relieffet Den hvilende Amor, A756.

¹⁹ Dvs. tilskynde, opmuntre, jf. encouragere i Ordbog over det danske Sprog.

²⁰ Dvs. Heliodor uddrives af templet, A829.

²¹ 15.8.1791 blev Thorvaldsen tildelt Kunstakademiets lille guldmedalje for Heliodor uddrives af templet, A829.

²² Dvs. løsning af opgave, jf. concurs i Meyers fremmedordbog .

²³ 14.8.1793 blev Thorvaldsen tildelt Kunstakademiets store guldmedalje, F35, for relieffet Peter og Johannes helbreder en halt, A830.

²⁴ Dvs. Peter og Johannes helbreder en halt, A830. Iflg. Rigmor Stampe, op. cit, p. 92 ejede den dansk-tyske muremester, arkitekt og kunstsamler Gottfried Schaper skitsen, Nysølr, til dette relief, og hans arvinger forærede den i 1844 til Christine Stampe.

²⁵ 2.11.1795 fik Thorvaldsen tildelt Kunstakademiets rejsestipendium.

²⁶ Thorvaldsens rejsestipendium begyndte 1.7.1796 og han gik ombord på fregatten Thetis 29.8.1796. Thorvaldsen ankom til Rom 8.3.1797.

²⁷ Thorvaldsen hentyder til franskmændenes bortførelse af antikke statuer fra Roms museer til Paris. Ved freden i Tolentino 19.2.1797 måtte paven foruden betydelige landafståelser og store pengeydelse udlevere hundreder af de berømteste kunstværker og værdifulde håndskrifter til franskmændene. Størstedelen blev tilbageleveret efter Wienerkongressen 1815.

De antikke skulpturer, der blev sendt til Paris, er optaget i Les monuments antiques du Musée Napoléon, dessinés et gravés par Thomas Piroli, avec une explication par J.G. Schweighauser, publiés par F. et P. Piranesi, Frères, vol. I-IV, Paris 1804-06 (eksemplar i Thorvaldsens Bibliotek, M140).

²⁸ Her mytologiserer Thorvaldsen sine egne evner. Han kunne nemlig helt sikkert forstå og tale tysk, da han havde flere tysktalende venner fra Kunstakademiet, bl.a. C.D. Fritzsche, og billedhuggerens stambog har flere indførsler på tysk fra 1796. Fransk har nok heller ikke været ham helt fremmed og italiensk synes han at have lært at kunne begå sig på ganske hurtigt; om dette se referenceartiklen om Thorvaldsens tale- og skriftsprog.

²⁹ Dvs. Jason med det gyldne skind, A52.

³⁰ Thorvaldsen kopierede adskillige byster efter antikt forlæg i årene 1799-1800 heriblandt Homer, A751 og Cicero, A760.

³¹ Dvs. den danske forfatter Friederike Brun.

³² 28.1.1803 stod lermodellen til Jason med det gyldne skind med undtagelse af enkelte detaljer færdig. Modellen besås af Friederike Brun, som derefter finansierede støbning af originalgipsen, A52.

³³ Dvs. den engelske bankmand, forfatter, møbeldesigner og kunstsamler Thomas Hope, som i 1799 påbegyndte en længere rejse i Middelhavsområdet, hvor han bl.a. besøgte Athen, Napoli og Rom.

³⁴ Thorvaldsens rejsestipendium var udløbet, og han var forpligtet til at vende tilbage til Danmark, men det blev foreløbigt udsat som følge af Thomas Hopes bestilling af Jason med det gyldne skind i marmor tidligst 19.3. – senest 21.3.1803.

Se også Jason og Hopes bestilling og Thorvaldsens forbliven i Rom omkring 1803-1804.

³⁵ I skulpturteknisk kontekst betyder ebauchere eller på italiensk abbozzare at grovhugge marmorblokken til det pågældende værk.

³⁶ Dvs. Briseis og Achilleus, jf. A490.

³⁷ Dvs. et bakket område ca. 10 km syd for den italienske by Livorno. Se også referenceartikel herom samt emneordet Montenero.

Her havde familien Schubart et sommersted, hvor Thorvaldsen tilbragte nogle måneder i sommeren 1804.

³⁸ Dvs. Musernes dans på Helikon, jf. A705.

³⁹ Dvs. Amor og Psyche, A28.

⁴⁰ Dvs. den russiske grevinde Irina Vorontsova.

⁴¹ Dvs. Bacchus, A2.

⁴² Irina Vorontsova bestilte i alt fem statuer og et par buster hos Thorvaldsen i 1804. Se mere i referenceartikel og emneordet herom.

⁴³ Dvs. den tyske fyrste Wilhelm Malte Putbus. Se evt. referenceartikel om Putbus' bestilling.

⁴⁴ Dvs. Ganymedes rækker skålen, A41.

⁴⁵ Dette navn er uden tvivl en misforståelse af baronesse Stampe for Raczynski. Den polske kunstsamler, tegner, kunsthistoriker, diplomat og greve Atanazy Raczynski, der en tid var bosat i Berlin, bestilte i 1818 og modtog i 1821 et marmoreksempel af Ganymedes, jf. A41.

⁴⁶ Dvs. Apollon, A3.

⁴⁷ Her er tale om en forglemmelse, da gipsmodellen i dag findes på Thorvaldsens Museum, A3.

⁴⁸ Dvs. Venus med æblet, jf. A12.

⁴⁹ Dvs. lettisk-litauisk-tyske baron, godsejer og kunstsamler Theodor von der Ropp. Se mere om bestillingen i referenceartikel Ropps bestilling 1804-05.

⁵⁰ Mitau (nuværende Jelgava) i Kurland (nuværende vestlige og sydlige Letland og nordlige Litauen).

⁵¹ Thorvaldsen producerede Venus i to versioner. Den første fra 1804 måler ca. 130 cm i højden, den anden fra 1813-16 måler 161 cm, A12.

⁵² Dvs. den irske jarl af Lucan Richard Bingham.

⁵³ Dvs. den britiske hertug af Devonshire William Cavendish.

⁵⁴ Dvs. den franske bankier Pierre César Labouchère.

⁵⁵ Dvs. den danske grevinde og salonière Charlotte Schimmelmann.

⁵⁶ Brahetrolleborg Kirke er bygget som den nordlige længe på Brahetrolleborg Slot ca. 10 km nordøst for Faaborg. Charlotte Schimmelmanns søster, Sybille Reventlow, var i 1807 lensgrevinde på Brahetrolleborg Slot. Se evt. referenceartikel om Døbefonten til Brahetrolleborg Kirke.

⁵⁷ Dvs. Døbefont, Kristi dåb, A555,1.

⁵⁸ Dvs. Døbefont, Maria med Jesus og Johannes, A555,2.

⁵⁹ Dvs. Døbefont, Kristus velsigner børnene, A555,4.

⁶⁰ Dvs. Døbefont, Tre svævende engle, A555,3.

⁶¹ Det omtalte eksemplar havde i modsætning til eksemplaret i Brahetrolleborg en rosenkrans for oven på den pilleformede font. Den var tiltænkt kirken i Miklabæ på Island, hvor Thorvaldsens farfar, Thorvaldur Gottskalksson var provst og hans far, Gottskalk Thorvaldsen var døbt. Døbefonten endte dog aldrig i Miklabæ, men står i dag i domkirken i Reykjavik.

⁶² Dvs. et trekantet parti foroven på frontispice eller over vindue, dør eller foroven på et møbel, jf. fronton i Ordbog over det danske Sprog.

⁶³ Dvs. Christiansborg Slot. Se evt. også emneordet Bestillingen til Christiansborg og referenceartiklen herom.

⁶⁴ Dvs. Jupiter, Minerva og Nemesis, Havet og Jorden, A316. Relieffet blev udført af den danske billedhugger G. Borup i 1847 og næsten ødelagt ved Christianborg Slots brand i 1884.

⁶⁵ Dvs. Københavns Råd- og Domhus. Se evt. emneordet Bestillingen til Råd- og Domhuset og referenceartiklen herom.

⁶⁶ Dvs. Salomons dom, A554. Frontonrelieffet er et udkast til fronton til Københavns Råd- og domhuset, og relieffet blev aldrig ikke udført.

⁶⁷ Dvs. de to nævnte relief-udkast, Jupiter, Minerva og Nemesis, Havet og Jorden, A316, og Salomons dom, A554.

⁶⁸ Dvs. Minerva og Prometheus, A319.

⁶⁹ Dvs. Herkules og Hebe, A317.

⁷⁰ Dvs. Nemesis og Jupiter, A320.

⁷¹ Dvs. Hygieia og Æskulap, A318.

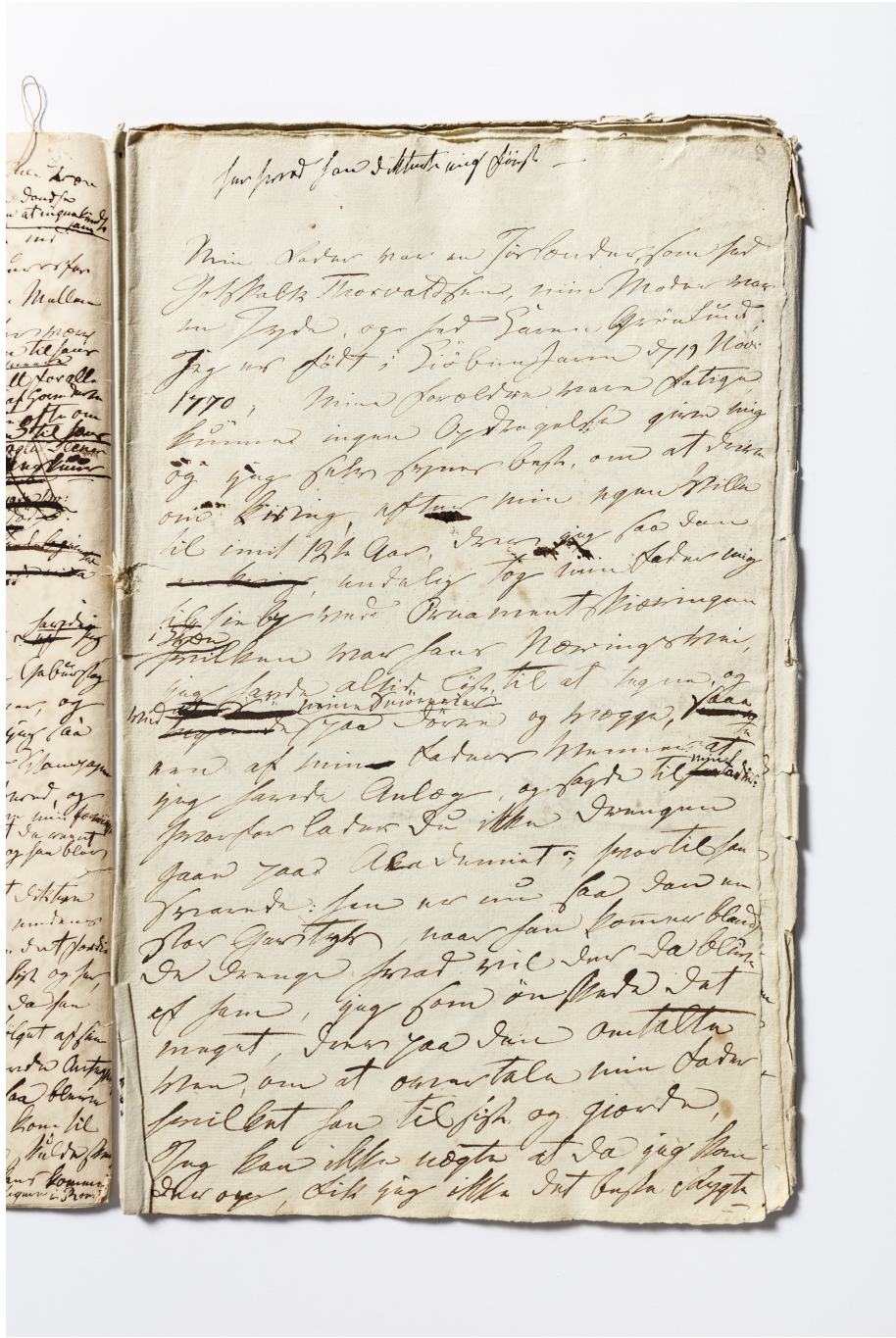
⁷² Dvs. den tyske greve og rigsråd Franz Erwein von Schönborn. Læs mere om Schönborns samlede beholdning af Thorvaldsen-værker og om hans planer om at opføre et særligt museum til sin kunstsamling i referenceartiklen Schönborns bestilling og planer om et Thorvaldsen-galleri og i emneordet Schönborns bestilling.

⁷³ Dvs. en flod i den tyske delstat Hesse.

⁷⁴ Dvs. Adonis, A53.

⁷⁵ Dvs. den tyske konge af Bayern Ludwig 1. Læs mere om Ludwig 1. af Bayerns bestillinger i referenceartiklen og i emneordet herom.

⁷⁶ Dvs. den danske forfatter, sekretær, museumsmand og bibliotekar Just Mathias Thiele.

KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE

NY CARLSBERGFONDET

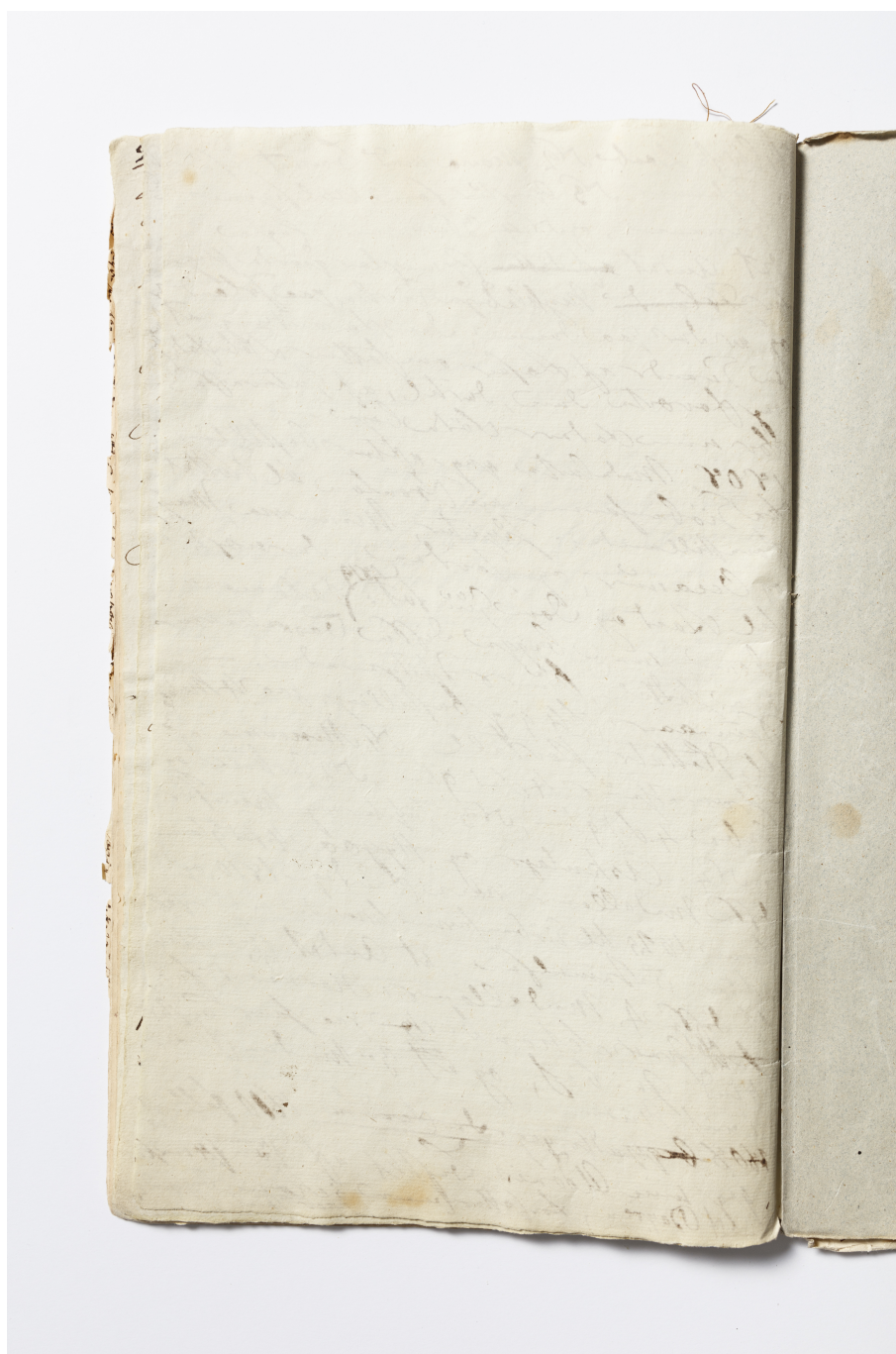

4. Af faa Jafon, og befalte den i Marmar
paa mind Indgaaen mig Tiligt at
gion mig bakimdt, jeg stik andred
A manden Jafon blev kofifant i Marmar
pionde mig Brasvænret, Dehilles og
Brigier Jafon blev kofifant i Marmar
Amor og Fyche, Jafon blev kofifant i Marmar
Jafon i Marmar, for Jafon Woronzoff
i Danmark.

1805, overtog jeg mig idførelse af 4
Naturer. Jafon naturligt Coornab, Jafon
Bacchus: 4. det Jafon, (for Jafon
Woronzoff, Jafon Jafon, Jafon Jafon
Jafon, Jafon Jafon) Jafon med 4. det Jafon
for Jafon Woronzoff, og af Jafon Jafon
Jafon, Jafon Jafon, Jafon Jafon, samt af Jafon
Jafon Jafon) Af alle 4. det Jafon
at Jafon Jafon i Marmar for Jafon
Woronzoff, blev Modellan Jafon idførelse
af 4. det Jafon med 4. det Jafon
Jafon Jafon med for Jafon Woronzoff
og antgang for Jafon Ropp i Mitau
Jafon Jafon i Jafon i Jafon
Jafon Jafon i Jafon i Jafon
1813 til 1816 for mig Jafon i Jafon Jafon
1. for Jafon Jafon, 2. Jafon af Jafon
3. for Jafon i Jafon - og af Jafon
Jafon Jafon i Jafon, og Jafon
1807 Jafon Jafon Jafon Jafon
Lufthelliger nu Jafon til Jafon
Jafon Jafon, med 4. Jafon Jafon

**KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE**

NY CARLSBERGFONDET

**KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE**

NY CARLSBERGFONDET

